

انسان‌های زخم‌پذیر در آثار ریچارد براتیگان

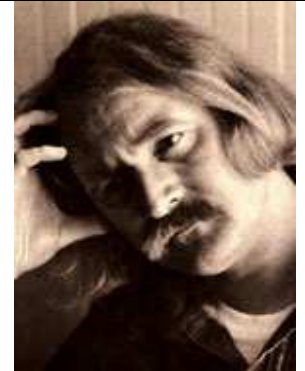
حسین نوش آذر

پاره‌ای از مؤخره

«پس باد همه چیز را با خود نخواهد برد»

رمان، ریچارد براتیگان، ترجمه حسین نوش آذر،

چاپ اول و دوم انتشارات مروارید

مداد، نوشته‌های حسین نوش آذر / medad.net/wpm انتشار این نوشته بدون اجازه نویسنده جایز نیست

انسان‌های زخم‌پذیر

شخصیت‌های داستان‌های براتیگان در حاشیه‌ی جامعه به سر می‌برند. آنها انسان‌های متعارفی هستند که یک زندگی متعارف آمریکایی را در پیش گرفته‌اند. به رغم آن که از رفاهی نیم‌بند برخوردارند، اما از درماندگی و اندوه هم رنج می‌برند. به گفته‌ی منتقدی انسان‌هایی هستند «زخم‌پذیر»^۱ که زندگی با آنها نامهربان است و هر روز ناگزیر از نو به جدال زندگی روزمره می‌روند. براتیگان در نهایت اختصار و ایجاز طرحی از زندگی‌نامه‌ی این اشخاص به دست می‌دهد که از سرخوردگی، از ایثار، و از آرزوهای سرکوب‌شده‌ی این انسان‌های دردمند نشان دارد. قهرمانان او انسان‌های حاشیه‌نشینی هستند در جامعه‌ی آمریکایی که از قافله‌ی تجدد عقب مانده و از رویای زندگی آمریکایی بی‌نصیب مانده‌اند. آنها، اغلب در فقر زندگی می‌کنند و تنها به خاطرات کودکی از دست‌رفته‌شان دلخوش‌اند. سرگذشت راوی داستان کوتاه تراژدی گری‌هاند^۲ شاید به بهترین وجه شخصیت‌های داستان‌های براتیگان را نمایندگی کند. داستان با این جملات شروع می‌شود: «او آرزو داشت که زندگی‌اش یک تراژدی باشد از نوع داستان‌های عامه‌پسند که در مجلات سینمایی منتشر می‌کردند. داستان‌هایی مثل داستان مرگ یک ستاره‌ی جوان با صف‌های طولانی از مردم گریانی که به تشییع جنازه آمده بودند و جنازه‌ای که زیباتر از یک تابلوی عریض و طویل نقاشی‌ست. اما حتی نتوانسته بود از شهر کوچکی در اورگان که زادگاهش بود و در آنجا بزرگ شده بود به هالیوود برود که در هالیوود بمیرد.»^۳ داستان در واقع بیانگر یک دروغ است به گستردگی زندگی زنی که هر چند در سال‌های بحران اقتصادی از نیم‌رفاهی برخوردار است، اما در توهم زندگی می‌کند و از خودفریبی رنج می‌برد. خودفریبی و توهم شخصیت‌ها، لحن داستان‌های براتیگان را مال‌خولیایی می‌کند. براتیگان هم مانند شرود آندرسون^۴ شخصیت‌هایی گروتسک می‌آفریند که هر چند خود را فریب می‌دهند و با خودبیگانه‌اند، اما دوست‌داشتنی و اهل تفاهم‌اند. شخصیت‌های گروتسک

^۱ Josephine Hendin, *Vulnerable People – A View of American Fiction Since*, Oxford University Press 1978

^۲ Richard Brautigan, *Revenge of the Lawn, Greyhound Tragedy*, P149

گری‌هاند، نژادی از سگ‌های مقاوم و دونده که در مسابقات سگ‌دوانی شرکت می‌کنند.

^۳ همان.

^۴ Sherwood Anderson

در رمان‌های براتیگان نقش‌های فرعی ایفا می‌کنند. برای مثال در رمان سقط جنین بیست و سه نویسنده‌ی پیر و جوانی که در زندگی تنها یک کتاب نوشته‌اند و آن کتاب را هم به کتابخانه‌ای تحویل می‌دهند که هرگز کسی از آنجا کتابی به امانت نمی‌برد، از شخصیت‌های گروتسک در آثار براتیگان به شمار می‌آیند. در ژنرال هم‌پیمان، تلما زشت‌ترین گارسون جهان، یک معلم موسیقی، ژنرال آگوستوس ملون و بنجامین، عموی قهرمان داستان از شخصیت‌های گروتسک‌اند. بنجامین گمان می‌برد که آگوستوس ملون، جد کبیر قهرمان داستان یکی از ژنرال‌های هم‌پیمان در جنگ‌های داخلی آمریکا بوده است. برای یافتن مجسمه‌ی این قهرمان دلاور با کامیونی به جنوب آمریکا می‌رود، شب‌ها در بار کامیون می‌خوابد و وقتی که مجسمه را نمی‌یابد، احتمال می‌دهد که مجسمه در پارکی دورافتاده قرار دارد و علف‌ها آن را پوشانده‌اند. در صید قزل‌آلا آقای نوریس که پس از سه زناشویی ناکام حتی دیگر نام فرزندانش را به یاد نمی‌آورد، یا زن و مردی که در اتاق 208 هتل صید ماهی قزل-آلا در آمریکا در ترس روزگار می‌گذرانند، از شخصیت‌های گروتسک‌اند. توکیو - مونتانا اکسپرس یکسر روایت شکست انسان‌های دردمند و درمانده در زندگی است. در انتقام چمن با نویسنده‌ها و انسان‌های مهجور و بی‌چهره‌ای آشنا می‌شویم که در تنهایی و سرخوردگی‌های عاطفی روزگار می‌گذرانند. پیش‌درآمد توکیو - مونتانا اکسپرس داستان نوازنده‌ای است که به آمریکا مهاجرت می‌کند، به دام جویندگان طلا می‌افتد و در سفری می‌میرد. وقتی جنازه‌ی یخ‌زده‌اش را می‌یابند، لبخندی از روی رضایت بر لبانش نقش بسته است. سرایدار کارخانه‌ی چوب‌بری، پیرمرد برکه‌نشین و زن و مرد ماهیگیر در رمان پس باد... از دیگر شخصیت‌های گروتسک آثار براتیگان به شمار می‌آیند. شخصیت‌های براتیگان یا مانند شخصیت‌های شروود آندرسن گروتسک‌اند، یا انسان‌هایی هستند یک بُعدی، بدون شخصیت و بدون زندگی درونی که به گفته‌ی یک منتقد آلمانی تنها ذهنیت انتقادی نویسنده را آشکار می‌کنند.⁵ چنین است که بسیاری از شخصیت‌ها در آثار براتیگان در حد نشانه‌های یک جامعه‌ی غیرانسانی، اما صنعتی و مدرن فرومی‌کاهند. از فروپاشی آنها می‌توانیم به فروپاشی جامعه‌ی پی‌بیریم.⁶ اول شخص مفرد در برخی داستان‌های براتیگان اغلب نمایانگر نوعی ذهنیت ترس‌خورده، نامطمئن و غمگین است و به یک معنا ذهنیت انسان مدرن را نمایندگی می‌کند که به جستجوی یافتن و بازیافتن هویت از دست‌رفته‌ی خویش است. لحن داستان‌ها، اغلب لحن انسان‌های درمانده است. در ژنرال هم‌پیمان راوی داستان که جسی نام دارد، در آغاز تا حدودی از ثبات شخصیتی برخوردار است، و به تدریج در پایان داستان شخصیتش را از دست می‌دهد. در صید قزل‌آلا، راوی تا پایان داستان گمنام است. شخصیت راوی در در قند هندوانه کاملاً منفعل و گوشه‌گیر است. شخصیت‌ها در آثار براتیگان هرگز به تعالی نمی‌رسند. آنها با واقعیت بازی می‌کنند و در واقعیت دست می‌برند تا آن را برای خود تحمل‌پذیر کنند. آنها چاره‌ای ندارند جز آن که با شکست‌ها، درماندگی‌ها و دوگانگی‌های‌شان سر کنند. از این نظر براتیگان در شخصیت‌پردازی اصولاً بیشتر یک نویسنده‌ی واقع‌گراست تا رمانتیک.

⁵ Eberhard Brüning, Heinz Förster und Eva Manske, Studien zum amerikanischen Roman der Gegenwart Berlin, 1983, Seite 338- 9